24.10.2018 532/00.01.02/2018/3/JULK

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 199/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tiedustelutoiminnan valvonnasta ja laiksi valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Suomen Erillisverkot Oy:n lausunto

Yleistä

Suomen Erillisverkot Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien tiedustelutoiminnan valvontaa ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamista.

Erillisverkot pitää ehdotettua lainsäädäntöä tärkeänä ja kannatettavana.

Tiedustelutoiminnan valvonnalla tarkoitetaan sekä siviili- että sotilastiedustelun parlamentaarista valvontaa ja laillisuusvalvontaa. Tiedustelutoiminnan parlamentaarisesta valvonnasta vastaisi eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunta ja tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa harjoittaisi tiedusteluvaltuutettu. Näille tahoille esitettyjä tehtäviä ja valtuuksia voidaan pitää tarkoituksenmukaisina.

Parlamentaarisen valvonnan ja laillisuusvalvonnan kohdentuminen

Tiedusteluvalvontavaliokunnalla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta maksutta valvontatehtäviensä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot ja selvitykset (esityksen 3-4 §:t). Vastaavasti laillisuusvalvonnasta vastaavalla tiedusteluvaltuutetulla olisi vastaavat tiedonsaantioikeudet, oikeudet saada selvityksiä sekä oikeus tehdä tarkastuksia (esityksen 8-10 §:t). Vaikka 3-4 §:ssä tiedusteluvalvontavaliokunnan oikeudet ulottuvat "muihin julkista tehtävää hoitaviin" ja 8-10 §:ssä tiedusteluvaltuutetun oikeudet ulottuvan "muihin julkista hallintotehtäviä hoitaviin" tahoihin, koskisi sekä parlamentaarinen valvonta että laillisuusvalvonta Suomen Erillisverkot Oy:tä sen hoitaessa sotilas- ja siviilitiedusteluun liittyvää kytkentätehtävää ja luvanvaraisen tietoliikenteen luovuttamista Puolustusvoimille.

Käytännössä kytkennän suorittajana ja luvanvaraisen tietoliikenteen luovuttajana toimisi Suomen Erillisverkot Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö Suomen Turvallisuusverkko Oy. Erillisverkoille esitetty tiedustelutoimintaan liittyvä tehtävä hoidettaisiin osana nykyistä turvallisuusverkkotoimintaa. Täten henkilöt, toimitilat ja järjestelmät olisivat samoja kuin turvallisuusverkkotoiminnassa. Tietojärjestelmissä voidaan tehdä osittaista loogista eriyttämistä ja luonnollisesti henkilöiden käyttöoikeuksia järjestelmätason näkyvyyttä voidaan rajoittaa henkilön tehtävien mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestelmissä olevat tiedot voidaan raportoida erikseen siten, että tiedustelutoiminnan valvontaa varten saataisiin turvallisuusverkkotoiminnasta eriytetyt raportit. Luonnollisesti esimerkiksi toimitiloja ei voida eriyttää samalla tavalla kuin järjestelmissä tehdään.

Parlamentaarinen valvonta ja laillisuusvalvonta suhteessa valtiovarainministeriön valvontaan

Suomen Turvallisuusverkko Oy:n toiminnasta säädetään laissa julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015), jonka 3 luvun 14 §:n mukaan valtiovarainministeriö vastaa turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta, taloudellisesta ja tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta ja valvonnasta. Tätä valtiovarainministeriön Suomen Turvallisuusverkko Oy:öön kohdistuvaa yleistä valvontatehtävää ei ole esitetty muutettavaksi sotilas- ja siviilitiedustelua koskevissa laeissa.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet olisivat laajat. Lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä todetaan, että säännös tiedusteluvaltuutetun oikeudesta tiedonsaantiin tarkoittaisi yleistä tietojensaantioikeutta, joka ei riippuisi esimerkiksi tietojen tai asiakirjojen salaisuudesta vaan siitä, mitä laillisuusvalvontatehtävien hoitamiseksi tarvitaan (ks. PeVM 2/2002 vp, s. 2; PeVM 6/2000 vp, s. 2). Näin ollen tiedonsaantioikeudet määrittyisivät tiedusteluvaltuutetun tehtävien ja valvontatoimivaltuuksien kautta. Valtuutettu voisi siten pyytää tehtäviään varten tarvitsemiaan tietoja sekä muitakin tietoja, joita hän katsoo tarvitsevansa laillisuusvalvonnassaan. Valtuutetulla olisi itsenäinen harkintavalta sen suhteen, mitä tietoja hän katsoo tarvitsevansa käsiteltävänään olevan asian selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi.

Suomen Turvallisuusverkko Oy:ssä sotilas- ja siviilitiedustelun valvonta voisi edellä todetun tavoin kohdistua osin samoihin tietoihin, asiakirjoihin, tiloihin ja järjestelmiin kuin valtiovarainministeriön valvonta- ja tarkastusvaltuudet. Erotuksena olisi kuitenkin se, että tiedusteluvalvontavaliokunnan ja tiedusteluvaliokunnan valvonta kohdistuisi vain sotilas- ja siviilitiedustelun mukaisiin tehtäviin. Osittain säännökset jättävät epäselväksi sen, voiko valtiovarainministeriön valvonta- ja tarkastusvaltuudet ja tiedonsaantioikeudet kohdentua sotilas- ja siviilitiedustelua koskeviin tietoihin, asiakirjoihin ja järjestelmiin. Asialla on merkitystä yksinomaan sen johdosta, että lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä asetetaan vaatimuksia muun muassa sen suhteen, missä tietojärjestelmissä ja toimitiloissa parlamentaarisen valvonnan ja laillisuusvalvonnan kautta saatuja tietoja ja asiakirjoja voidaan käsitellä (esimerkiksi erillinen ja suojattu tietojärjestelmä sekä tarvittaessa asioiden käsittely suojatiloissa).

Huomioiden tiedusteluvaltuutetun laajat tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet, pitää Erillisverkot perusteltuna, että tiedusteluvaltuutetulle ja tiedusteluvaltuutetun toiminnon henkilöstölle asetettaisiin vaatimus Suomen kansalaisuudesta.

Timo Lehtimäki

toimitusjohtaja

Suomen Erillisverkot Oy